

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧІНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту**

Ахмедова Катерина Володимирівна

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО АДАПТИВНОЇ
УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 073 Менеджмент

РЕФЕРАТ

магістерської роботи
за освітньо-професійною програмою
Управління закладом освіти

Умань – 2022

Магістерською роботою є рукопис.

Роботу виконано в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК: доктор педагогічних наук, доцент Гагарін Микола Іванович

РЕЦЕНЗЕНТ: кандидат педагогічних наук, доцент Терешко Інна Григорівна

Захист відбудеться 15 грудня 2022 року о 9:00 на засіданні ЕК кафедри педагогіки та освітнього менеджменту.

З роботою можна ознайомитись на кафедрі педагогіки та освітнього менеджменту, за адресою: 20308, м. Умань вул. Садова, 28, ауд. №316

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО АДАПТИВНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність та структура поняття «адаптивне управління»: історико-педагогічний аспект

1.2. Особливості формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності

РОЗДІЛ 2. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ДО АДАПТИВНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Стан процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності

2.2. Обґрунтування ефективних шляхів удосконалення процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Успішна професійна адаптація у суспільстві є одним з визначальних факторів самореалізації особистості, реалізації особистісної потреби у здійсненні професійної діяльності, задоволення потреб суспільства та її соціального визнання, як компетентного фахівця, що має державне значення. Професійну адаптацію забезпечує належна професійна підготовка до здійснення певної професійної діяльності, що формується, зокрема, в процесі навчання у закладі вищої освіти.

За умов практичної реалізації завдань Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Концепції розвитку педагогічної освіти гостро стоїть завдання підвищення рівня ефективної підготовки менеджерів закладів освіти, що здатні вибудовувати індивідуальну професійну траєкторію, оцінювати й прогнозувати результати управлінської діяльності в складних умовах.

Професійна адаптація забезпечує ефективність професійної діяльності; процес повного освоєння професії, пристосування спеціаліста до професійного середовища, вимог, цінностей, норм професійної діяльності, формування професійно значущих якостей особистості. Даний процес має етапний характер і передбачає досягнення певного рівня професійної адаптованості особистості.

Процес адаптивного управління є педагогічно керованим і має здійснюватися шляхом збагачення професійного середовища педагогічними адаптаційними засобами, що мотивують фахівця до самозростання, самовдосконалення, самоосвіти.

Зміст адаптації до професійної діяльності розуміється як циклічний процес змін особистості, спрямований на пристосування до реальних умов професійної діяльності та, як результат, є адаптованістю, тобто бажанням і готовністю виконувати професійну діяльність.

За таких умов посилюються вимоги до управлінської підготовки майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти (ЗВО), існує необхідність удосконалення її змісту, методів, форм, засобів з огляду на потребу формування готовності до адаптивного управління під час навчання. У процесі навчальної

взаємодії, співтворчості, співпраці студенти ЗВО мають збагатити власну управлінську компетентність не лише міцними знаннями сутності, призначення, функцій, принципів адаптивного управління, але й розвинути актуальні часу вміння й навички його здійснення в реальних мінливих умовах, прийняття і втілення вчасних, ефективних управлінських рішень.

У зв'язку з вищевикладеним, можна констатувати, що вирішення проблеми підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності, адаптивного управління є нагальним питанням сьогодення.

Наукові публікації вчених відображають питання адаптивного управління як чинника ефективності менеджменту, а саме: розвиток теорії і практики адаптивного управління щодо різних суб'єктів господарювання (М. Діденко, Г. Кравченко, Н. Подольчак, І. Стец, Л. Фесік та ін.), у системі освіти (С. Барвік, Т. Борова, Г. Єльнікова, М. Ростока, В. Сухомлинський, М. Шепель та ін.); розгляд адаптивного управління з точки зору забезпечення інноваційності, конкурентності, безпечності, стабільності діяльності закладів освіти (Н. Андрущенко, Т. Алексеева, О. Борисюк, В. Васильєв, Г. Васянович, І. Костиря, С. Резнік, О. Романовський, О. Тімінський, М. Чеботарьов) тощо.

Однак, аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить, що нині недостатньо висвітленими є механізми формування готовності майбутніх менеджерів ЗЗСО до адаптивної управлінської діяльності.

Актуальність дослідження, недостатня теоретична розробленість порушеної проблеми, а також необхідність вдосконалення даного процесу зумовили вибір теми дослідження: **«Формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності».**

Мета дослідження – здійснити аналіз стану досліджуваної проблеми та теоретично обґрунтувати ефективні шляхи удосконалення процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності.

Об'єкт дослідження – процес формування готовності майбутніх

менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності.

Предмет дослідження – шляхи удосконалення процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності.

Відповідно до мети дослідження поставлено такі **завдання**:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності у психолого-педагогічній літературі.

2. Дослідити сутність та завдання адаптивної управлінської діяльності.

3. З'ясувати сучасний стан процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності.

4. Обґрунтувати ефективні шляхи удосконалення процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності.

Методи дослідження:

– теоретичні: аналіз і систематизація літературних джерел з проблеми дослідження; синтез та узагальнення фактичного матеріалу;

– емпіричні: – методи масового збирання емпіричного матеріалу (анкетування, бесіди); спостереження; педагогічний експеримент.

Експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі факультету соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини.

Теоретичне значення дослідження полягає в тому, що розкрито сутність готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності; обґрунтовано шляхи удосконалення процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що матеріали кваліфікаційної роботи можуть бути використані керівниками закладів освіти,

студентами та викладачами педагогічних закладів вищої освіти, в системі післядипломної освіти педагогічних кадрів в аспекті вдосконалення підготовки майбутніх менеджерів освіти.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідались автором та обговорювались на XIII Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика» (24 листопада 2022 р., м. Умань); на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано тези «Підготовка майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності».

Структура роботи. Робота складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (93 найменування), додатків. Загальний обсяг роботи становить 95 сторінок з них основного тексту 83 сторінки.

ВИСНОВКИ

Виконане дослідження дає підстави зробити наступні висновки:

1. Аналіз наукових джерел засвідчив, що проблематика формування готовності майбутніх менеджерів закладів освіти до адаптивної управлінської діяльності широко представлена у працях вітчизняних та зарубіжних науковців.

Адаптивне управління з'явилося як об'єктивна необхідність для узгодження різноспрямованих впливів в умовах розвитку ринкової економіки. Управління стає гнучким і динамічним, враховуючим потреби не лише суб'єкта, але й об'єкта управлінської діяльності, що інтегрується в спільній меті. Для задоволення власних потреб учасники управлінського процесу поєднують зусилля, спрямовуючи свої дії на досягнення спільної мети. Таке управління має адаптивні засади, тому отримало назву адаптивного.

Процес формування у майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти готовності до адаптивного управління вимагає забезпечення у ЗВО

педагогічної взаємодії, яка володітиме ознаками стратегічності, структурності, комплексності, інтегрованості, наступності, акумулюватиме найкращі сучасні традиції підготовки управлінців різного рангу.

2. Адаптивне управління – це вид управління, завдяки якому віднаходиться оптимальний спосіб досягнення мети, при якому зберігаються незмінними стратегічні цільові показники, а поточні, короткострокові та середньострокові плани, за наявності відхилень можуть бути адекватно скориговані. Адаптивне управління доцільно тлумачити як вид управління, який покладається на використання гнучких, інноваційних інструментів і методів у процесі ухвалення управлінських рішень, на їх основі впровадження доцільних і своєчасних змін, спрямований на забезпечення ефективності діяльності, підтримання стійкого розвитку й стабільності, підвищення конкурентних переваг закладу освіти в умовах невизначеності, соціально-економічної й суспільно-політичної нестабільності.

Підготовка майбутніх менеджерів до адаптивного управління – це цілеспрямований, організований, системний процес навчання майбутніх менеджерів у ЗВО, спрямований на розвиток їх професійної компетентності й управлінської культури загалом, а також формування готовності до адаптивного управління зокрема. Готовність майбутнього менеджера до адаптивного управління слід розуміти як характеристику суб'єкта управлінської діяльності, який самостійно пристосовується до її змін, набуває необхідні для цього знання і вміння, здатен приймати відповідні рішення у проблемних ситуаціях, планувати та здійснювати дії, адекватні конкретним обставинам, а також забезпечує самоконтроль, саморегуляцію, самоуправління і самовдосконалення у процесі їх ефективного виконання.

3. Відповідно до проблеми дослідження, проаналізовано особливості освітнього процесу на факультеті соціальної та психологічної освіти УДПУ імені Павла Тичини (напрямок підготовки 073 Управління закладом освіти) з метою з'ясувати стан процесу формування готовності майбутніх керівників до адаптивного управління.

Вивчаючи досвід роботи факультету соціальної та психологічної освіти, визначено, що професійна підготовка майбутніх менеджерів здійснюється комплексно, в поєднанні знань та вмінь, фахових компетентностей педагога-просвітника, носія духовної культури.

Використання емпіричних методів дослідження: анкетування (дод. А), бесіди, спостереження за освітнім процесом, аналіз психолого-педагогічного дослідження дав змогу визначити рівні підготовки майбутніх менеджерів до адаптивного управління: початковий, середній, достатній.

Аналіз здобутих результатів експерименту засвідчив, що на думку 23,4 % респондентів, залучених до дослідження, підготовка майбутніх менеджерів ЗЗСО до адаптивної управлінської діяльності здійснюється на високому рівні;

- 46,8 % – на середньому;
- 29,8 % – на низькому рівні.

Вивчаючи особливості освітнього процесу на факультеті соціальної та психологічної освіти, встановлено, що потребує певного вдосконалення підготовка до адаптивної управлінської діяльності.

4. З метою вдосконалення процесу формування готовності майбутніх менеджерів закладів загальної середньої освіти до адаптивної управлінської діяльності розроблено шляхи удосконалення даного процесу, а саме:

- забезпечення спрямованості майбутніх менеджерів на формування готовності до адаптивного управління;
- активізація взаємодії викладачів і студентів для забезпечення їх ефективної включеності у процес формування готовності до адаптивного управління;
- використання інноваційних форм та методів для формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в систематизації існуючих методик, анкет, критеріїв оцінювання готовності менеджерів освіти до адаптивної управлінської діяльності.